

BODÓ JUDIT

INTERAKTÍV HELYTÖRTÉNET

AVAGY KÖNYVTÁR- ÉS MÚZEUMPEDAGÓGIAI LEHETŐSÉGEK
ÚJRAGONDOLÁSA A TÖRTÉNELEMTANÍTÁSBAN

*„A legjobb tanár éppen az, ki lassanként feleslegessé teszi magát.”
(George Orwell)*

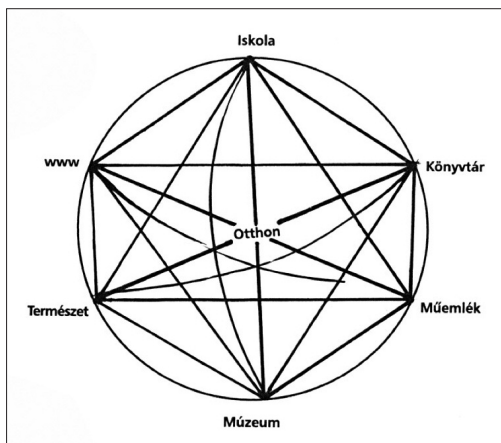
Egy XXI. századi tanár számára egyre nagyobb kihívás a tanulók, a jövő nemzedék megnyerése. Tanári mesterprogramom erre építkezve folytatása korábbi helytörténeti tevékenységemnek, amely a kutatásalapú tudás átadására épült.¹ A múzeum és a könyvtár barátja és támogatója lehet annak az innovatív folyamatnak, amelyben az oktatás szereplői egymásra találhatnak. A program időszerűségét az is bizonyítja, hogy a közgyűjtemények is jelentős szemléletváltáson mentek keresztül.

Néhány tendenciát kiemelve: „A 21. század elejére a múzeumok hagyományos hármas feladatrendszere (gyűjtés, konzerválás, kiállítás) új funkciókkal bővült. ...Napjaink globalizálódó világában a múzeumok szerepet vállalnak a lokális közösségek építésében és animálásában, a helyi tradíciók megőrzésében, a lokális identitás erősítésében.”² És mi a helyzet a könyvtárakkal? Hasonló önvizsgálatra és ebből következő új szerepkörökre vállalkoznak? „A 20. század végén, a 21. század elején jelentősen megváltozott a könyvtárak technológiai környezete. Az információs és kommunikációs forradalom olyan eszközt adott a könyvtárak kezébe, amellyel egyes szolgáltatásaikat épületen kívülről és nyitvatartási idejüktől függetlenül is kínálhatják elektronikus hozzáféréssel. Az internet és a számítógéphasználatban járatlan generációk digitális írástudásra való felkészítése új lehetőségként, feladatként jelentkezett, ugyanakkor az elektronikusan elérhető információk robbanásszerű gyarapodása számos addig gyakorolt sajátos szolgáltatást megingatott.”³ Új utakat kellett

- 1 A Mesterpedagógus fokozat a pedagógus-előmeneteli rendszer Pedagógus II. fokozatát követő szakasza. Az e területen dolgozó pedagógusok amellet, hogy saját intézményük fejlődését támogatják, azon túlmutató tevékenységeket is végeznek, ezzel elősegítik a köznevelési rendszerben az új tudás teremtését, a létező tudás megosztását és alkalmazását. Bővebben: <https://www.oktatas.hu/kiadvanyok> Letöltés: 2018. szeptember 23.
- 2 KOLTAI Zsuzsa: A múzeumi kultúrák közvetítés változó világa. Veszprém, 2011. 25. old. (Iskolakultúra-könyvek 41.)
- 3 P. TOLDI Márta: Olvasóközönség valóságos és virtuális térben. A Berzsenyi Dániel Könyvtár életvilága a „digitális reneszánszban.” *Vasi Szemle*, 2016. 4. sz. 437. old.

tehát keresni a látogatók be- vagy visszacsalogatására, olyanokat, amelyek élményszerűvé teszik a könyvtár- és múzeumlátogatást, ugyanakkor hagyományos értékeiket is új kontextusba helyezik. Erre született meg például a Múzeumok és a Könyvtárak éjszakája rendezvénysorozat.

Paradigmaváltás ment végbe az oktatásban is: a nemzetközi kutatási eredmények abban az aktív tanulási modellben látnak lehetőséget a diákok megnyerésére, amely magába foglalja a nem formális és az informális környezetben végbemenő tanulást egyaránt. A tanár nem információ-átadó gépezetként funkcionál, hanem megtanítja megérteni, használni az ismereteket. 2018-tól a PISA-teszt már az úgynevezett globális kompetenciákat is számon kéri, azaz olyan tudás, készségek, képességek és értékek együttesét, amelynek révén megéljük és megértjük saját kultúránkat és annak gyökereit, könnyebben befogadjuk és tiszteltben tartjuk mások véleményét, tudatosabban szemléljük a különböző helyi, globális, valamint interkulturális kérdéseket.⁴ A felsorolt értékek természetes közvetítői a könyvtárak és a múzeumok, így elérkeztünk ahhoz a közös platformhoz, amelyen megvalósítható a kooperáció és kommunikáció az oktatással. Saját példám és gyakorlatom is segített a program kidolgozásában, hiszen középiskolás korom óta a pályázatok és publikálások okán a könyvtár, a múzeum és a levéltár háromszögében teltek mindennapjaim. Gyakorló középiskolás tanárként először a sárvári Tinódi Gimnáziumban, majd jelenlegi iskolámban, az SZMSZC Puskás Szakgimnáziumban és Szakközépiskolában ugyanezt a meglévő kapcsolati tőkét áthozva vittem tovább koncepciómat, helytörténeti és képzőművészeti kiállítások megrendezése során, törekedve a lokális értékek bemutatására.

1. kép. A múzeummal és a könyvtárral színesebbé tett magánvilág térképe. Forrás: Dr. Vásárhelyi Tamás–Sinkó István: *Múzeum az iskolatáskában*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.

ne feledkezzünk meg a hiperaktív diákokról sem. Természetesen a másik pólus is jelen van, hiszen vannak kiemelten tehetséges tanulóink, akik szintén differenciált odafigyelést várnak el és kapnak, például pályázatíráskor. Nem merev kategóriákról van szó, hiszen tanítványaim közül sikeres és szép projektmunkát adott be sajátos nevelési igényű tanuló – pedagógiailag

A kiindulópontul szolgáló ábra (1. kép) középpontjában az otthon áll, nem véletlenül, hiszen innen hozunk impulzusokat a könyvtár- és múzeumlátogatásra. A szülői házból hozott értékeink meghatározóak, a mi tanulóink esetében viszont gyakorta szociokulturális hátrányok jelennek meg az iskolai oktatásban. Ehhez járul még a sajátos nevelési igényű (SNI), vagy a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek csoportja (BTM). És

4 www.afs.hu/afs-global-conference-2018 Letöltés: 2018. szeptember 30.

számomra ez igazi flow élmény volt – diákom számára pedig személyiségfejlesztő és önbizalom-erősítő. Mindezen meglévő adottságok és a digitális nemzedék igényei új utak, új közösségi terek megteremtésére ösztönöztek, amelyek kiegészítik, alátámasztják a formális oktatást, és esélyegyenlőséget biztosítanak mindenki számára. A könyvtár és a múzeum beköltözött a gyerekek életébe, de továbbgondolva, mi is kiléptünk az iskola keretei, falai közül.

Alapkérdésként vetődik fel, hogy: „szórakoztatva oktatni?” vagy „oktatva szórakoztatni?” – amint ezt a problémát *Koltay Zsuzsa* idézett munkájában is megfogalmazta. A kiállítások megrendezése során azt tapasztaltam, hogy diákjaink minden vizuális élményre fogékonyak, ha a történelem is érzékelhetővé, tapinthatóvá válik, a régi korok tárgyai megélevenednek, megismerjük a hozzájuk kapcsolódó történeteket. A Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumban például, az *Élő történelem* című kiállításon, egy múlt századi felvidéki mezővárosi utcán mehetünk végig, bekukkanthatunk egy kis szatócs boltba, beszélgethetünk, alkudozhatunk a kereskedővel, közben szinte észrevétlenül és játékosan ismereteket szerezhethetünk. Ez a nyitott múzeum koncepció lényege.⁵ Nem véletlen, hogy a Néprajzi Múzeum MaDok-programjának kiadásában nemrég jelent meg a világhálón is hozzáférhető „*A nyitott múzeum*” című kiadvány, amelynek első, vidéki bemutatójára 2018. szeptember 20-án a Savaria Múzeumban került sor. A kézikönyv egy kutatócsoport munkáját összegzi, a team tagja volt a Savaria Múzeum munkatársa, dr. *Illés Péter* kulturális antropológus is. A könyvbemutatón *Frazon Zsófia* etnográfus, muzeológus fogalmazta meg a kiadvány egyik alap gondolatát, miszerint a múzeumok az utóbbi évtizedekben egyre több teret adnak közönségüknek, a közös jelenlétre, kommunikációra építenek, céljuk a dialógus kiterjesztése, a részvétel és az együttműködés megteremtése. Mindez mint belső késztetés érvényesülhet, így a múzeumtudomány az oktatás részévé válhat. E tények természetesen visszahatnak a gyűjteményi tudásra is, amely dialogikus, interaktív formában próbálja kitágítani a lehetőségeket és az együttműködés kultúráját hozza létre.⁶

Az együttműködés, a kooperáció mesterprogramom alaptézise, vallom, hogy „*Kell egy csapat!*” Úgy gondolom, hogy a könyvtári, múzeumi és az oktatási, pedagógiai tapasztalatok összeadódása kreatív kooperációt eredményezhet, és beépülhet a könyvtári és múzeumpedagógiai jó gyakorlatok közé egyaránt. Szakmai együttműködő partnereim: *Szalainé Bodor Edit* és *Tóth Kálmán*. *Szalainé Bodor Edit* a Berzsényi Dániel Könyvtár helyismereti könyvtárosa, *Spiegler Tiborral* együtt a Helytörténeti Klub életrehívója, tagja a Szombathelyi Szépitő Egyesületnek, a Vasi Honismereti Egyesületnek és vezetőségi tagja a Vasi Múzeumbarát Egyletnek. *Tóth Kálmán* múzeumpedagógus a Savaria Múzeum múzeumpedagógusa, a Vasi Múzeumbarát Egylet titkára. Ez utóbbi szervezet elnökségi tagjaiként mindhárman együtt tevékenykedünk. A hosszas felsorolás mutatja, hogy különböző civil szervezetek gyűjtőkkel és szakemberekkel összefogva milyen sokoldalú kapcsolati hálót hoznak létre, amely mind az egyesületi életet, mind pedig a szakköri foglalkozásokat is serkenti.

5 www.skanzen.hu/hu/latogatas/programok/elo-tortenelem Letöltés: 2018. szeptember 30.

6 ...Nyitott Múzeum... közösség és örökség – könyvbemutató és kötetlen beszélgetés a könyv szerzőjével 2018. szeptember 20. Frazon Zsófia hozzászólása – Helyszín: Savaria Múzeum, Szombathely

A 2018-ban megalakulásának 20. évfordulóját ünneplő Vasi Múzeumbarát Egylet alapszabályában kiemelten szerepel a kulturális örökségvédelem: „*Feladatának tekinti az egyetemes, nemzeti, a nemzetiségi és más kisebbségi kultúra értékeinek megismertetését, az ünnepek kultúrájának gondozását. Támogatja, kiegészíti az iskolarendszerű oktatást, részt vesz a gyermekek, a fiatalság iskolán kívüli nevelésében. Feladatának tartja a tehetséggondozást.*”⁷ Ezen célkitűzések ismeretében úgy gondoltam, hogy megtaláltam azokat a kereteket, amelyek a tudományos műhelymunkát segítik, elmélyítik. Még mesterprogramom megvédése előtt, készülve az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulójára, sikeres pályázatot nyújtottunk be *Tóth Kálmán* múzeumpedagógus kollégámmal a Magyar Művészeti Akadémia felhívására. Projektünk célja az volt, hogy a nemzeti emlékezetpolitikába építve méltó és ugyanakkor korszerű képet adjunk 1956 országos és ebbe a keretbe illeszve szombathelyi történéseiről. A megemlékezés személyes történeteken alapult, felhasználva az oral history lehetőségét az események rekonstrukciójába. Vezérfonal volt az is, hogy több generációt szólítsunk meg, vonjunk be. A projekt tükrözte ezt a komplexitást: „*A Hősök éve 1956–2016*” városi diáksétával és vetélkedővel, visszaemlékezőkkel és szakdolgozat-készítőkkel folytatott pódiumbeszélgetésekkel, valamint a Vasi Múzeumbarát Egylet versmondó körének műsorával nyitott volt a városi közönség felé, programjaink a helyi megemlékezések gerincét alkották. A rendezvénysorozat széles civil és közgyűjteményi támogatást kapott, bizonyítva az együttgondolkodás eredményességét. A városi diákstaféta első megrendezése alkalmával 6 szombathelyi és megyeszékhely környéki általános iskolás és 9 középiskolás csapat vett részt a három fordulós vetélkedőn, amelynek 3 eleme volt: előzetes feladatok, városi staféta és végül egy számítógépes feladatsor megoldása. A városi stafétát az előző év pozitív visszajelzéseinek hatására 2017-ben megismételtük, módszertani feldolgozását pedig pedagógus továbbképzésen általános és középiskolai tanároknak bemutattuk. A 2016. évi vetélkedő előzetes, választható három feladata kutatómunkát, együttműködést, aktivitást, digitális kompetenciákat, kommunikációs készséget várt el a háromfős csapatoktól, és erősítette a lakóhelyükhöz kötődő identitástudatukat. Az alábbi három, előzetes feladat közül egyet kellett kiválasztani:

1. „*Fogadj örökbe egy emlékhelyet! Látogassanak el a résztvevők egy tetszés szerint választott 1956-os emlékhelyre, majd – ha szükséges – önkéntes munkában tisztítsák meg az emlékhely környékét! Készítsenek az emlékhely történetéről és az önkéntes munkáról egy rövid (legfeljebb 3000 karakter terjedelmű) szöveges, fényképekkel illusztrált tudósítást!*”
2. „*Gyűjts relikvíákat! Kutassanak fel a résztvevők az 1950-es éveket idéző dokumentumokat, tárgyakat a korszak hétköznapijait bemutató virtuális kiállítás számára! Készítsenek néhány digitális fényképfelvételt és egy-egy rövid (legfeljebb 2000 karakter terjedelmű), szöveges ismertetést a tárgyakról/ dokumentumokról!*”
3. „*Rögzítsd az emlékeket! Készítsenek a résztvevők rövid riportot egy Vas megyei visszaemlékezővel a korszakról, 1956-ról! A beszélgetés anyagából szerkesszenek legfeljebb 5-8 perces hang- vagy video anyagot!*”

7 www.muzeumbarat.hu/pdf/alapszabaly.pdf A Vasi Múzeumbarát Egylet alapszabálya. Letöltés: 2018. szeptember 30.

Mindhárom téma alkalmas a továbbgondolásra, és ha a megszokott verses-zenés iskolai műsor vagy egy '56-ról szóló film megnézése helyett ezeket az izgalmas, élő megoldásokat választjuk, jobban meg tudjuk nyerni a tanulókat, hiszen részeseivé válnak az eseményeknek, a személyes történetek rögzítése pedig fokozza a történelmi hitelességet. Az sem elhanyagolható nyereség, hogy kamatoztathatják számítógépes tudásukat és kreativitásukat! A második fordulóban a program résztvevői 8 olyan helyszínt kerestek fel, amelyekhez 1956-ban helyi események kötődtek. (2. kép)

A korszak hangulatát felidéző dramatizált eseményjátékok várták a résztvevőket. A Premontrei Rendi Szent Norbert Gimnáziumban az (egykori Nagy Lajos Gimnáziumban) például találkozhattak egy szovjet katonatiszttal, aki beszédet intézett a középiskolásokhoz; a TIT székházban (egykori rendőrőrs) egy rendőrségi kihallgatás részeseiként jegyzőkönyvet gépelhettek; a Megyeházán a rövid életű Szabad Szombat-helyi Rádió híryanagából olvashattak be aktuális híreket. A dramatizált eseményjátékok minden résztvevő diák számára élményt jelentettek. A történelmi hűségre törekedve a felnőtt szereplők korabeli civil vagy katonai egyenruhában moderálták a feladatokat. Sikerült megnyerni olyan magángyűjtőket is, akik rendelkezésre bocsátották gyűjteményük egyes darabjait a staféta idejére. Dr. Jónás

2. kép. Élő interpretáció a rendőrség volt épületében, Holczmann Klára és Tóth Kálmán felvezetésével

Zsigmond nyugalmazott rendőr ezredes egy 1956-ig használatos rendőr egyenruhát és egy karhatalmista öltözetet prezentált, vitéz Fonyódi László nyugalmazott főtörzszászlós pedig korabeli rendjeleket és kitüntetések hozott. A projekt tapasztalatait módszertani kiadványban összegeztük.⁸

Programunk életrevalóságát bizonyítja, hogy 2017-ben Szentendrén, az Országos Múzeumpedagógiai Évnyitón a „Hősök éve 1956–2016. Városi staféta és helytörténeti vetélkedő” című projekt elnyerte a Magyar Vidéki Múzeumok Szövetsége (MVMSZ) elismerő oklevelét és az ezzel járó különdíjat. Az elhangzott laudáció szerint: „A Magyar Vidéki Múzeumok Szövetsége a különdíjat azért a munkáért adományozza a Vasi Múzeumbarát Egyletnek, mert a pályázó kezdeményező módon bővítette és újraértelmezte a múzeumot segítő társadalmi szervezet szerepét. Az egyesület teljes körűen megszervezte (azaz elkészítette és menedzselte a pályázatot, majd megtervezte és lebonyolította) az 1956-os emlékvárosi múzeumpedagógiai programjait, jelentős segítséget adva ezzel a Savaria Múzeumnak. Kezdeményezésük példaértékű. A bírálók a döntés során kiemelték a célcsoport, a fiatalok megszólításának és megnyerésének fontosságát. Az élő interpretáció, az aktív programok, a

8 Hősök Éve 1956–2016. Egy öröksépedagógiai program tapasztalatai. Szerkesztő: Tóth Kálmán. A kiadvány megjelenését támogatta: a MMA. Szombathely, 2016. 32. old.

városi helyszínek mind a színes, érdekes és élményszerű tudásátadást bizonyították. A program jól alkalmazható más múzeumok számára is, inspiráció arra, hogy kilépjen a múzeum falai közül és megkeresse a kapcsolódási pontokat az intézmény és a városi helyszínek között.”⁹ Természetesen kölcsönös együttműködésünk tovább folytatódik például „A barakkváros foglyai” című rendhagyó történelemórával, amely az Osztrák–Magyar Monarchia egyik legnagyobb első világháborús hadifogolytáborának, a Nagysimonyi és Ostffyaszszonyfa határában létesült tábornak az életét és történetét dolgozza fel. Az öröksépedagógiai projekt szakmai tervét, amelynek legfontosabb eleme *Boros Ferenc* és *Horváth Zoltán* dokumentumfilmje, *Tóth Kálmán* készítette el.

A Berzsenyi Dániel Könyvtárral már 2013-ban egy sikeres szövegértési TÁMOP-os pályázatban is együttműködtünk *Gerölyné Pipics Enikő* kolléganőmmel. A kezdeményezés ötletgazdája és mozgatója *Pallósiné dr. Toldi Márta*, a Berzsenyi Könyvtár akkori igazgatója volt.

Iskolánkból egy szakközépiskolai és egy szakgimnáziumi osztállyal vettünk részt a foglalkozásokon, amelynek során könyvtári közegben, irodalmi adaptációkon keresztül, főleg kortárs szépirodalommal ismerkedtek a résztvevők.¹⁰ Meghatározó élmény volt számomra, hogy diákjaink milyen érzékenyen és befogadó módon nyíltak meg, szűrték át saját én-világukon az olvasottakat. Éreztem azt a felénk áramló igényt, hogy még több ilyen alkalmat szeretnének, ahol személyre szabottan foglalkoznak velük, és a tudás-áramoltatás mindkét fél részéről kölcsönös. Az interaktív könyvtári foglalkozások megerősítették bennem az elhatározást, hogy újabb lehetőségeket teremtek tanítványaimnak egy saját profilból eredő programra, ahol szintén könyvtári helyszínen, helyismereti könyvtáros és a témához értő szakember bevonásával élményszerű foglalkozásokon vehetnek részt. Végiggondolva a koncepciót, a tanítva tanulni – docendo discimus – elvén képzeltem el a könyvtári órákat, felhasználva az internetes információszerzést, ugyanakkor fenntartva az írásbeliség adta lehetőségeket a hagyományos íráshordozókon. Ezt a folyamatot *dr. Gloviczki Zoltán az Új Köznevelésben* találóan „aha-élménynek” nevezi, utalva arra, hogy azt is meg kell tanítani, hogyan kell az információt megérteni, használni és kontextusba helyezni.¹¹ Ha ugyanezt tanórai keretben is tudjuk működtetni, akkor a két világ: a humanizált és a digitalizált világ dialógust tudnak folytatni egymással. Mindezt alátámasztja *Kantar Hoffmann* kulturális jelenségeket vizsgáló kutatása is, miszerint: „A digitalizáció eszközt jelent az állandó tanuláshoz: a tudás megosztása mindegyik fél számára inspiráló és előremutató. Bár felgyorsítja a globalizáció térnyerését, a humanizálódás és a digitalizáció nem zárják ki egymást. A pozitív értékek (humanizálódás, közvetlenség, kapcsolódás, egyszerűség) a digitalizáció következtében nem sérülnek, sőt: a digitalizáció beépülésével, annak szolgálatába állítva alakíthatjuk és gazdagíthatjuk világunkat.”¹² A *Kantar Hoffmann* által leírtakkal saját magam is szembesültem, majd felismerésként arra jutottam, hogy értékeit beépítem saját világomba, szaktanári és pedagógiai gyakorlatomba, megteremtve a dialógus lehetőségét a két világ között.

9 www.muzeumbarat.hu/tartalom.php?tart=783 Letöltés: 2018. október 7.

10 MERKLIN Timea: Kaland a könyvtárban. Ezek a fiatalok hadat üzentek önmaguk „kockaságának”. *Vas Népe*, 2013. november 7. 4. old.

11 Docendo discimus. Tanítva tanulunk igazán. *Új Köznevelés* 2017. 10. sz. 26. old.

12 <https://computerworld.hu/tech/digitalizalodott-a-vilag-243687.html> Letöltés: 2018. október 7.

Az interaktív könyvtári órák felépítésében a helyi értékek megismerésének is szerepet szántam, hiszen saját régiókn történései nem választhatók el a magyar és az egyetemes történelem összefüggéseitől, ugyanakkor érzelmi kötődést is kialakítanak, ápolva az örökségvédelmet és hagyományokat. Örömmel fedeztem fel, hogy a könyvtárnak izgalmas, hasznosítható kínálata van. Így jutottam el a *Szombathelyi Elsők* sorozathoz, amelynek ötletgazdája *Szalainé Bodor Edit*, aki gazdag eredeti forrásanyagra alapozta azt a tudástárat, amely izgalmas témákat kínál minden korosztálynak. A program bebizonyította, hogy kapcsolatot lehet teremteni a formális oktatásban szerzett ismeretekkel úgy, hogy együtt fedezzük fel a várostörténetet. Mindezt játékos, interaktív formában mélyítjük el, alapozva a csapatmunkára, a kooperációra. A legfontosabb, hogy észrevétlenül szerzünk tudást, körbekalandozva a témát. Saját ötletemként igyekeztem egy ívet adni a foglalkozásoknak: építeni a már meglévő ismeretekre és bevonni olyan külső szakértőt (pl. történészt, újságíró, muzeológust), aki speciális nézőponttal gazdagíthatja az adott területet. Az eddigi foglalkozások közül kiemelve egy-két izgalmas témát: Mikor látott napvilágot az első megyei napilap? Mikor volt az első telefonos kísérlet? Mikor indult az első villamosjárat? Mikor és hogyan zajlott az első labdarúgó-mérkőzés? Már az első alkalommal kiderült, amit *Szalainé Bodor Edit* fogalmazott meg: „*Az a tapasztalat, hogy a gyerekeket a papíralapú eredeti dokumentumok varázsolják el leginkább.*”¹³ (3. kép) Én ezt úgy neveztem el, hogy a történelem íze és illata... Az első Vas megyei napilap kapcsán a hagyományos újságírástól eljutottunk a mai, elektronikus újságírásig, megnyerve ezen a területen dolgozó online újságírókat. Az első helyi telefonos kísérletnél *dr. Nemes József* (az ELTE IK egyetemi docense) – egészen az érintőképernyős telefonok világáig kalauzolt bennünket. (4. kép) Az első villamos törté-

3. kép. Az első Vas megyei napilapot Szalainé Bodor Edit mutatja be a Berzsényi Dániel Könyvtárban

4. kép. Az első helyi telefonos kísérlet, dr. Nemes József előadása

netét *dr. Kalocsai Péter* (ELTE SEK főiskolai docens) mutatta be. Az első labdarúgó-mérkőzéshez kötődően *Varga Péter* tárlatvezető (Vasi Múzeumbarát Egylet) vázolta fel édesapja, *Varga II. János* pályafutását, miközben kitért arra is, hogy az '50-es évek sport-

13 MERKLIN Timea: Nem konkurálni: együttműködni. *Vas Népe*, 2018. szeptember 3. 12. old.

életében milyen szerepet játszott a politika. A helytörténeti témák feldolgozását játékos feladatok, tesztek, szituációs gyakorlatok színesítik. Az első megyei napilaphoz kapcsolódó foglalkozáson a korabeli újságok híreit sms-ben kellett összefoglalni, az első telefonkísér-

5. kép. „...álmában csönget egy picit...” A 3D-s makett és alkotója

letnél egy rekonstruált készüléken korabeli híreket olvastak be az önkéntes bemondók. Nagy sikert aratott az első helyi labdarúgó-mérkőzés lejátszása is. A diákok kihúzták az 1899-es meccs játékosainak neveit, mely alapján eldölt, hogy melyik csapatban és milyen pozícióban fognak játszani. Az első vilamos megjelenése arra inspirálta tanítványaimat, hogy elkészítsék a Smidt Múzeum udvarán álló vilamoskocsi makettjét, amelyet 3D-s megoldással szerkesztettek meg és állítottak pályára. (5. kép)

A tanulók fantáziája szinte kimeríthetetlen volt, ötletesek, kooperatívak, rugalmasak, problémamegoldóak voltak – minden percét élvezték a feladatoknak. Erről tanúskodnak azok a vélemények is, amelyeket a foglalkozások zárásaként, mintegy elégedettségmérésként vagy kritikaként névtelenül várunk a részvevő diákoktól, akik ezzel – a további könyvtári órák tervezéséhez is módszertani segítséget adnak. Idézek néhány kommentárt:

„Jó volt, hogy nem száraz anyag!” „Sokszinű, izgalmas, sok újdonságot nyújtott.” „Többet megtudhattam Szombathely régi közlekedéséről.” „Lehetett volna még több mozgókép, videó!” S egy jogos igény: „Legyen még!”¹⁴

A mi középiskolás tanulóink, a NET-nemzedék, a Z generáció, akik a digitalizált világot sajátjuknak érezhetik, ugyanolyan kihívásokkal küzdenek, mint mi, a másik oldalon, hagyományos értékeinkkel. A foglalkozássorozat példa arra, hogy tudunk közös nyelven beszélni, tudásunkat megosztani. Az az átörökített tudásbázis, amelynek letéteményesei a megújult szemléletű múzeumok és könyvtárak, alkalmas a személyiségfejlesztésre, a készségek, képességek megerősítésére, a közösségépítésre és a kooperatív tanulásra.¹⁵ Jól adaptható gyakorlat a felvázolt program arra is, hogy miként tudnak egymással együttműködni az oktatás szereplői és a közgyűjtemények. A közoktatás mostani generációja egyben potenciális közönsége a jövő múzeumának és könyvtárának is.

Úgy gondolom, hogy az ismertetett múzeumi és könyvtári foglalkozásokkal minden iskolai korosztály megnyerhető, mozgósítható, új impulzusokat adva arra, hogy a programban szereplő diákok maguk fedezzék fel a világot, gondolkodó és felelős állampolgárként fogékonyak legyenek a helyi értékek iránt. Egy régi kínai közmondás szerint: „A tanítók csak az ajtót nyitják ki, belépned neked kell.”

Az ajtó nyitva áll..., várunk...

14 Partner elégedettségi mérés. Saját, belső használatra

15 GURMAI Beáta: Rendhagyó történelemóra. Ízelítő a múzeum-, könyvtár- és levéltárpedagógia 20. századi kínálatából. *Új Köznevelés*, 2015. 3. sz. 38. old.